

esperantoUSA

The ELNA

Newsletter: News of the language problem and Esperanto as a solution

1990 (X)

Making News This Issue

Gift of the Word

Donating books to libraries can be a bit like carrying coals to Newcastle. Librarians, burdened by a backlog of books, all too often relegate donations to basement storage. This article offers some tips on how to make sure that your donations of Esperanto books to the local library are noticed and used.

See Page 3

A Confusion of Tongues

Most Esperantists have more than a superficial knowledge of Esperanto's history. But what about the other international languages proposed through the years? Don Harlow shows just what pulled Esperanto to the head of the pack.

See Page 6

Leg-Antologie

Unu el la plej gravaj avantaĝoj de Esperanto por ĝiaj adeptoj estas ĝia utilo por konatiĝi kun aliaj kulturoj. Kaj la abundo de naciaj antologioj en Esperanto provizas al ni konvenan metodon por tion fari. Ionel Onet pritraktas la temon en pensiga artikolo.

See Page 10

In This Issue

Editorial	2
Book Reviews	11
Esperanto Travel Service	12

And Much, Much More to
Delight and Inform You!

Postal Course Reaps Rewards

SFSU & Postal Courses

by Catherine Schulze

[The following article originally appeared in the February issue of the bulletin of the San Francisco Esperanto Regional Organization.]

Following are excerpts from a letter written December 19th to me by Marc Ono:

Mi nun laboras por la Unuiĝintaj Nacioj en Nepalo. Mi estas tre kontenta kaj jam laboras kiel japana laboristo.

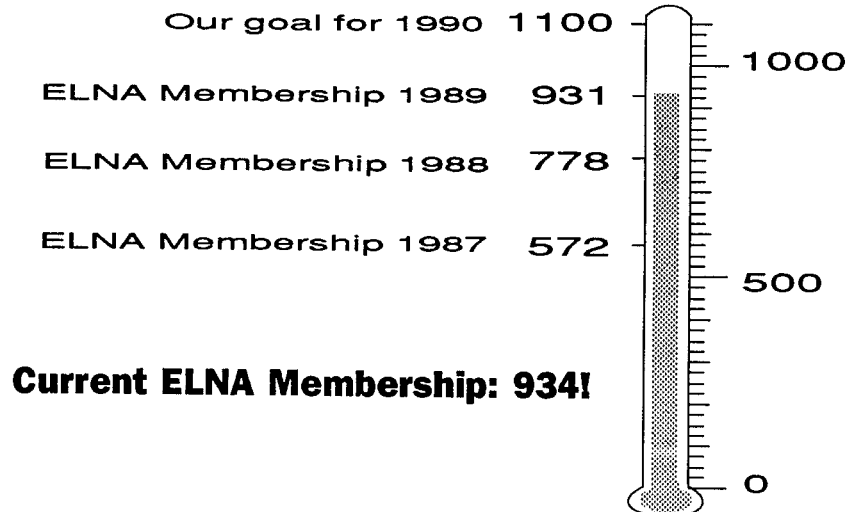
Nu, antaŭ unu semajno en Kathmandu mi partoprenis kunvenon de Bahaanoj kaj tie mi renkontiĝis kun multe da belaj Nepalaj Bahaanoj. Mi esperis trovi inter ili Esperantistojn sed estis neniuj. Sed ili diris al mi, ke multe da homoj tre interesiĝas pri Esperanto kaj jam serĉis iun kiu povas instrui

Esperanton dum longa tempo. Ili DEZIREGAS lerni Esperanton.

Ĉu vi konas Esperantistojn en Nepalo? Ili ankaŭ demandis al mi ĉu mi povos instrui Esperanton (fakte petegis min). Mi pensas, ke eble mi povos instrui Esperanton kun iu Nepala Esperantisto. Esperanto donis multe al mi, multe da belaj spertoj kaj geamikoj el tuta mondo kaj mi multe deziras fari ion por la movado. Ĝuste pro tio mi multe deziras, ke aliaj homoj povu kundividi tiajn belajn spertojn kun ni.

P.S. (written later) Antaŭ kelkaj tagoj nia oficejo hazarde ricevis oficialan leteron de

Continued on page 5

EDITORIAL

IF IT AIN'T BROKE...

Every now and then the editor, the ELNA Central Office, or somebody else, receives a list of suggestions for improving Esperanto. These range from proposals for orthographic reform (always very popular) to ideas for making Esperanto's grammar more modern and/or natural. The proposals may come from ELNA members or overseas individuals or groups.

There are two good answers to those who want to introduce "reforms" (more correctly, changes) into Esperanto. First: few of those suggested represent actual improvements. Second: Esperanto is the living, functioning language of an international collective, and no individual—not any individual member of ELNA, not the editor of *Esperanto U.S.A.*, not the Director of the Central Office of ELNA, not the General Secretary of UEA, not the President of the Academy—no one has the power to decree arbitrary changes in the language.

Let's look at two or three of the proposed changes that I have seen since I've been editor of this newsletter. One reader, a college student in the Midwest, proposed the introduction into Esperanto of a "familiar" second-person singular pronoun, corresponding to the French or Spanish *tu*, the German *du*, the Russian *ты*, etc. Indeed, this seems like something the language could use. In fact, that's just what Zamenhof originally thought when he introduced the second-person singular familiar form *ci* in 1887. This form has often been described as "stillborn" for the simple reason that almost nobody ever used it—certainly not in ordinary prose writing or conversation.

Another reader suggests that the plural in -J be changed to a plural in -S, in accord with the most common international usage. In fact, the -S plural is used in only five or six written languages (English, French, Spanish, Portuguese, Catalanian); and of these, the sound -S appears only part of the time in English (the plural more often has a /Z/ sound) and almost never in French, where it is silent. More commonly the plural is not shown at all, as in Chinese and, with at least a few words, in the Germanic languages, including English (*fish, sheep*).

One reader finds the occasional use of an initial C in Esperanto abnormal, and would do away with words that contain it. Actually, at least thirty percent of the world's people speak languages that use this sound in the initial position—not counting English, where it is sometimes found in foreign loan-words (*tsar, tsunami*).

Yet another proposal would create two new verbal auxiliary particles *le* and *me* (corresponding to the English *let* and *may*) to take some of the pressure off the -U ending, which, the reader understood, is often used to translate those two English particles. What the reader really encountered was a typical textbook English-language explanation which used two particular English constructions that rarely appear in real life except in such explanations of foreign-language constructions that don't occur in English. To create particles that exactly mirror the English *let* and *may* would, in fact, introduce into Esperanto a confusion that currently exists in English, but not in Esperanto (let me go to town = *lasu min iri en la urbon*, but let it be done = *ĝi estu farita*; may I go to town? = *ĉu mi rajtas iri en la urbon?* but may God's will be done = *la Dia volo estu farita*).

One common characteristic of several of these proposals is the underlying axiom: the way we do it in my language (here English) is the one and only right way. I try to inculcate in my beginning students from the very start an understanding that this is not so, by promulgating Harlow's First Rule of Learning Esperanto (or any other foreign language, for that matter): Esperanto is not English! If it were, there would be no need for it.

The rule doesn't always take. One of my students spent much time trying to improve Esperanto along the lines of languages that Zamenhof had somehow overlooked—for instance, Indonesian and Hopi. The result, when he went to Japan and first made the acquaintance of genuine Esperanto-speaking human beings, was instant incomprehension. His return to the fold of classical Esperanto was quite speedy.

Which brings us to the second point. Even if we looked at Esperanto and saw certain aspects worthy of repair or re-

form, this is not an easy task to undertake. No one knows how many Esperanto speakers there are in the world today, but the figure seems to run to several millions. And look at the anathema which has fallen on the head of author Karolo Piĉ, whose major crime was to propose half a hundred new word roots (no phonological or structural changes whatsoever), or the passions aroused by the relatively innocuous Country-name list proposed by no less an authority than Prof. Andre Albault, the President of the Academy of Esperanto. No, today even a justifiable reform (and I have yet to see one proposed) would be almost impossible to implement.

So let me finish the quote with which I began this column. New Esperantists, please note: If it ain't broke, don't fix it!

IF IT IS BROKE...

...then, friend, you may have troubles, especially if it's a hard disk and you haven't backed it up in a month or so! This is especially true of newsletter editors. Imagine having issue number two all ready to move onto a floppy to send to the typesetter and graphics designer, and then your daughter switches on the machine and you see... a disk query, because the hard disk is suddenly kaput!

Several articles and a number of letters bit the dust on that one! I will try to recover them for you in the months ahead—by going back to the authors for new copies, if necessary—and in the meantime let me only mention two of the lost letters: Carleton Carroll of Oregon, like Bernard Golden of Hungary (whose letter has survived), rightly took the editor to task for the miniscule size of the print in the comment at the end of Dr. Golden's article on Esperantists and satire several issues ago; and Stephen Tchudi wondered about the possibility of including articles in simpler Esperanto, or bilingual articles, in the newsletter. The second question is one that requires much thought. With regard to type size, we will try not to make type so small as to be invisible in the future. And we solemnly swear to do at least an incremental hard disk backup every Friday evening from here on out... if we don't forget...

—Don Harlow

Kiel Donaci E-Librojn al Usona Biblioteko

de Doug Portmann

[Doug Portmann, longtempa ano de ELNA, estas la kunverkinto, kun s-ano Koralo el Ĉinio, de la lastatempe eldonita Biblioteka Terminaro, kiu enhavas 1300 terminojn en lingvoj Esperanto, angla, ĉina, germana, franca kaj hispana.]

Mi estis petita de Michael Larkin, aktiva usona esperantisto, verki artikolon pri tio, kiel donaci Esperantajn librojn al usona biblioteko. La temo estas sufiĉe grava. Bibliotekoj, ĉu publikaj, universitataj, aŭ alispecaj, estas lokoj, al kiuj homoj kutime sin turnas por informoj. Se ili deziras trovi informojn pri Esperanto, ili probable trovos nenion en tipa usona biblioteko, aŭ nur eta mizera kolekto de mucidaj, arkaikaj E-libroj el fora epoko. Kiel do ĝustigi tiun mizeran situacion?

Unue, oni devas starigi la ĝustajn demandojn. Kiujn E-librojn oni donacu? Kiom multe al unuopa biblioteko? Kiel oni donacu? Al kiuj bibliotekoj?

Ni konsideru la lastan demandon unuavice. Miatakse, oni donacu E-librojn al publikaj kaj universitataj bibliotekoj, precipe tiuj, kies librohavo estas ĝenerala (ne specialigita). Kvankam mi ne difinas al vi optimuman grandon de cel-biblioteko, laŭ mi ju pli granda estas la biblioteko, des pli efika estas la donacagado. Ne disipu vian tempon donacante E-librojn al fakaj (specialigitaj) bibliotekoj, ekz. industri-bibliotekoj. (Mi laboras en unu tia.) Tiaj bibliotekoj servas limigitan uzantaron.

Nun ree al la unua demando. Se la biblioteko, kiun vi celas, estas malgranda aŭ meza biblioteko (malpli ol 50,000 volumoj), konsilindas donaci nur kelkajn librojn. *Estas preferinde donaci kartonitajn (tolbinditajn) librojn.* Nu jes, multaj bibliotekoj akceptos broŝuritajn librojn ("paperbacks"), sed ili ne videblas bone sur la bretoj, eĉ se ili sukcese atingos la bretojn. (Akceptite, ili eble estos venditaj por gajni monon por la biblioteko. Aŭ eble ili estos lokitaj aparte en la biblioteko en speciala bretaro por broŝuritaj libroj—inter la amromanoj kaj sciencfikciaj rakontoj!) Sed mi rekonas, ke multaj gravaj E-verkoj haveblas nur

en broŝurita formo.

Mi rekomendas donaci jenajn tipojn de E-libroj:

1. lernolibroj (inkl. sonbendoj, ktp.)
2. vortaroj: angla-esperantaj
3. vortaroj: esperanta-anglaj
4. informlibroj (anglalingvaj)

Ili povas esti donacitaj al malgrandaj bibliotekoj aldone al grandaj. Ili reprezentas la plej ĝeneralan, kernan grupon de E-libroj, kaj estas alireblaj al neesperantistoj, ĉar ili skribiĝas almenaŭ parte en la angla.

Inter la lernolibroj donacindaj elstare estas la moderna Esperanto: **Learning and Using the International Language** de D. Richardson. Ĝi estas tolbindita, uson-orientita, kaj havas apartan antaŭsekvon de informoj pri Esperanto. Aliaj eblecoj estas: **Step by Step in Esperanto** de M. Butler kaj **Esperanto** de Cresswell & Hartley (Teach Yourself Books). La unua estas sistema kaj tolbindita, sed verŝajne tro didaktika por la meza usonano. La dua estas malkara kaj ilustrita, sed broŝurita. Ambaŭ estas britaj.

Da donacindaj vortaroj estas malmultaj. Por angla-esperanta vortaro oni povas elekti inter **English-Esperanto Dictionary** de Fulcher kaj Long (3a eldono, represita 1985) kaj la **Esperanto Dictionary** de J. C. Wells (Teach Yourself Books). Ambaŭ estas britaj kaj broŝuritaj, kvankam mia ekzemplero de la unua havas iom pli dikan kartonan kovrilon. Por la esperanta-angla elekto, haveblas la fidinda **Esperanto-English Dictionary** de M. Butler. Ĝi estas tolbindita.

Informlibro donacinda estas **Esperanto in the Modern World** kompilita de la kanadanoj R. kaj V. Eichholz. Ĝi estas kartonita. Speco de informlibro oni povus ankaŭ konsideri la verkon **Zamenhof: Creator of Esperanto** de M. Boulton. Ĝi estas respektata biografio de la fondinto de Esperanto.

Vidu la bibliografion en la pli ampleksa versio de ĉi tiu artikolo (vidu la finan alineon) por listo de donacindaj libroj. Se temas pri granda publika aŭ universitata biblioteko, vi povas konsid-

eri aliajn tipojn de libroj, do:

5. tut-Esperantaj vortaroj
6. literaturajoj (precipe tradukoj el la klasikajoj de la mondo)
7. fakaj libroj en Esperanto (inkl. de sciencajoj)
8. religiaj libroj (ekz., la Sankta Biblio)
9. konsultlibroj esperantlingvaj (ekz., la **Enciklopedio de Esperanto**)
10. lingvistikaj kaj esperantologiaj verkoj, ktp....

Por tiaj bibliotekoj, la broŝuritaj estas pli tolereblaj. Sed prefere ne malŝparvian tempon (kaj monon), provante fordoni E-broŝurojn kaj faldfoliojn al biblioteko. Ili eble estos demetitaj en pendoteko (angle: *vertical file*), kie ili ripozos trankvile. Sed pli kredeble ili estos forĵetitaj. Tamen ili taŭgas por bibliotekaj ekspozicioj. Kaj mi dubas, ĉu estas sencoplene donaci E-gazetojn kaj abonojn al bibliotekoj, krom tio, ke estas loka E-grupo. Tio povas esti farita, se temas pri granda donaco al granda biblioteko. Tiam vi bezonas specialan interkonsenton kun tre kunlaborema biblioteko. Pli pri tio ĉi sube.

Antaŭ ol alpaŝi rekte al la bibliotekisto por donaci ion, kontrolu la bibliotekon. Ĉu fakte ĝi havas Esperantajojn? Serĉu en la kartoteko (sliparo) laŭ temoj. Nature konsultu la temon ESPERANTO. Sed ankaŭ provu aliajn: LANGUAGES, ARTIFICIAL; ESPERANTISTS; PHILOLOGISTS; LINGUISTS; LANGUAGE PLANNING; LANGUAGES, UNIVERSAL; DIPLOMACY, LANGUAGE. Tiuj ĉi donitaj temrubrikoj estas oficiale uzataj de la *Library of Congress* kaj multaj aliaj usonaj bibliotekoj. Vi povas ankaŭ konsulti netemajn rubrikojn kiel "Zamenhof". Se vi trovos slipojn por E-libroj, tiam iru al la bretaro por vidi, ĉu ili fakte tie troviĝas. (Povas esti, ke ili malaperis antaŭ longe.) Se ne, demandu la pruntistinon, kio okazis al ili. Se vi trovas, ke tiu biblioteko havas aktualan, ampleksan, katalogitan E-kolekton, vi povas kontente forlasi tiun mir-bibliotekon sen plia agado.

Continued on Page 4

Sed en la reala mondo, tiaj bibliotekoj en Usono estas probable pli maloftaj ol vivaj idistoj. Nun kion fari? Nu, vi pretas alpaŝi al la bibliotekisto kaj demandi, ĉu ŝi (aŭ li) konsentas akcepti E-librojn kiel donacojn. Sed eĉ nun, vi devus prepari vin zorge. Dubebblas, ĉu la mezvalora bibliotekisto aŭdas multe pli ol nenio pri Esperanto. Kial oni akceptu librojn pri tiom ekzotika temo? Eble vi eku, demandante ĉu estas intereso inter la bibliotekuzantoj pri: 1) fremdaj lingvoj, 2) internaciaj aferoj, aŭ 3) kiel akiri leteramikojn. Tiam vi povus demandi, ĉu estas intereso pri Esperanto. (Verŝajne necesos tie ĉi klarigi, kio estas E-o.) Eĉ se la respondoj estas negativaj aŭ indiferentaj, vi nun povas (dank' al via preparo) informi la bibliotekiston, ke mankas E-libroj en la biblioteko, kaj ke vi volas ĝustigi tiun ĉi mankon per donaco.

Nature, se la biblioteko jam havas kolekton de E-arkaikaĵoj, vi povas simple atentigi pri tio, petante ke oni ĝisdatigu tiun kolekton per modernaj E-libroj.

Se temas pri malgranda aŭ meza biblioteko, konsilindas *ne* donaci pli ol tri aŭ kvar libroj, el la grupoj 1-4 cititaj pli frue. (Kaj plivole donacu po unu libron el ĉiu grupo.) Escepto estas, se ekzistas loka E-grupo. Se oni pretas akcepti vian donacon, demandu, ĉu la E-libroj estos katalogitaj kaj metitaj sur la bretaroj por ebligi pruntadon. Se vi ricevas negativan aŭ nekularan aŭ "nu..."-an respondon, mi konsilus redukti la donacon al nur unu aŭ du libroj, kaj provu alian bibliotekon.

En tiaj traktadoj kun bibliotekistoj, vi povas atentigi pri la havebleco de katalog-slipoj por komerce publikigitaj E-libroj. Ekzemplo estas Esperanto: *Learning and Using the International Language* de D. Richardson. Se vi vidus sur la dorsflanko de la titolpaĝo de tiu libro, vi trovos katalog-donitaĵojn por la libro (nome: "Library of Congress Cataloging-in-Publishing Data", mallongige CIP). Tion ŝatas bibliotekoj, ĉar tio faciligas katalogadon. Eĉ se la libro havas tie nur "Library of Congress Catalog Card Number", tio faciligos katalogadon, ĉar uzante tiun ĉi numeron, biblioteko povas mendi komercajn katalog-slipojn por la libro. Tiuj slipoj estas preparitaj de la usona nacia biblioteko, la "Library of Congress" (LC), aŭ de alia fonto, ofte uzante donitaĵojn ĉerpitajn de LC.

Krom la Richardson-libro, tiu numero ne aperas en tiuj suprecititaj libroj sur la

dorsflanko de la titolpaĝo. Mi konsilas, ke vi enskribu ĝin tie. (Ekzemple: L.C. NUMBER 79-135467.) Tiam sciigu la bibliotekiston pri via enskribo, por ke tiu sci, ke temas pri jam katalogita libro, kaj ne pri "strangula" libro. Tio ŝparas al tiu biblioteko tempon, kaj probable favore influos ĝin al akceptado kaj katalogado de viaj E-libroj. LC-numeroj de rekomendataj libroj troveblas en la bibliografio de la pli ampleksa versio de ĉi tiu artikolo (vidu la finan alineon).

SENKOSTAJ E-LIBROJ

Ĝis nun mi skribas pri donacado, sed estus nature pli bone, se la celata biblioteko mem aĉetos kaj pagos kaj katalogos la E-librojn. Ĉu efektivebla? Jes, eble, precipe se ekzistas loka E-grupo, kiu uzos ilin. Se ĝi ekzistas, nepre informu la bibliotekiston. Tiel ŝi aŭ li konscios, ke viaj E-libroj faros pli ol sidi sur la bibliotekaj bretoj, altirante polvon. Alia kialo instigi la bibliotekon mem aĉeti E-aĵojn estas se ĝi havas grandan kolekton de libroj en fremdaj lingvoj. Tiam vi povas prezenti E-librojn kiel naturan komplementon al tiu kolekto.

Nepre kunportu prezliston aŭ katalogon de aĉeteblaj E-libroj. Fotokopiu la paĝojn el tiuj listoj, kiuj havas la librojn, kiujn vi volas aĉetigi ĉe la biblioteko. Marku tiujn librojn. Nepre precize indiku, de kie la libroj povas esti menditaj. Taŭgaj prezolistoj estas tiuj publikigitaj de ELNA, ekz. "Esperanto 1989 Catalog", aŭ tiuj listoj dissendataj de *Bern Wheel Books* (Ŝtato Illinois). Sed prefere ne uzu listojn, kiuj ne citas la dolar-prezon de libro aŭ kiuj listigas librojn, kiuj estas haveblaj nur de trans-oceanaj eldonistoj. Multaj bibliotekoj (precipe publikaj) ne mendas librojn de ekster Usono. Ankaŭ indiku la LC-numerojn. Tiel agente, vi plialtigas la ŝancojn, ke la biblioteko decidus aĉeti E-librojn.

GRANDA DONACO DE E-LIBROJ AL BIBLIOTEKO

Agu zorge! Alie, via donacota kolekto de valoraj E-libroj vaporigĝos kaj utilos al neniu. Ni parolas pri grandaj kolektoj de 50 aŭ 100 aŭ pli, ekz. postlasitaj kiel heredaĵo. Povas temi ankaŭ pri broŝuroj kaj kolektoj de E-gazetoj. Mi konsilas, ke vi:

1) konsideru nur grandajn publikajn kaj universitatajn bibliotekojn, precipe tiujn kun grandaj kolektoj de neangla-lingvaj libroj.

2) se eble, donacu al bibliotekoj proksime al loka E-grupo.

3) parolu kun la bibliotekistoj ĉe celbiblioteko, kaj demandu scii, kia estas la donacopolitiko de la biblioteko.

4) konsideru nur bibliotekojn kun adekvata personaro kaj bona konstruaĵo.

La ideala celbiblioteko donos klarajn kaj pozitivajn respondojn al viaj demandoj. Ĝi katalogos viajn librojn kaj igos ilin prunteblaj. Ĝi havos fotokopian servon, tiel ke E-isto ie ajn en Usono povos mendi kopiojn el sekcioj de tiuj libroj aŭ gazetoj. Aŭ ĝi pruntedonos ilin, pere de la interbiblioteka pruntoservo. Ĝi estos membro de granda biblioteka reto kiel OCLC, tiel disponigante sian librohavon al uzo de aliaj bibliotekoj. Ĝi bindos viajn gazetvolumojn. Ĝi daŭre mendas E-librojn, kaj ne rigardos vian donacon kiel finitan kolekton. Ĝi eĉ komplezeme preparos presitan katalogon de la E-kolekto, kiel faris la *University of Oregon Library*.

Vi povas provi persvadi la bibliotekon per la samaj argumentoj kiel notitaj frue. Precipe atentigu, ke la donacotaj libroj estas maloftaĵoj, ke malmultaj bibliotekoj en Usono ilin posedas, kaj ke ekzistas loka E-grupo, kiu uzos ilin.

La loka E-grupo estas duoble grava, ĉar ĝi povas daŭrigi intereson pri Esperanto dum longa periodo de tempo. Se ne, la amikaj bibliotekistoj, kiuj akceptis vian grandan donacon, povas demisii aŭ transloĝigi, kaj ekoficos novaj bibliotekistoj, kiuj rigardos la E-kolekton kun indiferento, scivolante, kial la biblioteko subtenu grandan kolekton de neuzataj paperoj. Fina rezulto: la E-libroj estos forĵetitaj aŭ senditaj al mucida tenejo aŭ kelo.

Por igi la bibliotekistojn pli pretaj akcepti la kolekton, konsilindas antaŭprepari ilin. Skribu la LC-numerojn en la libroj kiel notitaj supre, laŭ viaj eblecoj. Riparu difektitajn librojn, Kontrolu la volumojn de gazetoj por kompleteco, kaj notu mankantajn numerojn. Bona ideo estas prepari plenan skriban inventaron de via kolekto, kaj fakte la ricevanta biblioteko eble tion postulos. Alia helpo al la ricevanta biblioteko estas, se vi preparas slipon por ĉiu gazeto kaj libro, al kiu mankas LC-numero. Koncize resumu la enhavon en la angla, kaj notu iujn elstarajn trajtojn de la ero, kiuj povas helpi la katalogiston. Tiaj utilaj informoj, se ne evidentaj sur la titolpaĝo aŭ ties dorsflanko, estas: eldon-

Bibliotekoj from Page 4

informo (loko, eldonisto, jaro); seri-eldiro; kaj aŭtoreco. Tiel, la katalogisto povos elekti la temrubrikojn kaj prepari la katalogajn slipojn, ne scipovante Esperanton.

Unu fina demando. Ĉu estas pli bone peti, ke via granda donaco de E-ajoj estu integrita en la kolekton de la biblioteko, aŭ ke ĝi estu lokita en aparta sekcio? Mia opinio, integrado estas pli bona. Tiel la E-libroj estos pli firma parto de la biblioteko, kaj espereble malpli forĵeteblaj. Sed se la kolekto estas tre granda (pli ol 1000 eroj), ĝi probable meritas specialan sekcion.

KONKLUDO

Mi avertas la leganton, ke mi prezentas tie ĉi en jena artikolo konsilojn ne fundamentitajn en praktika sperto.

Bibliotekistoj estas homoj, kiuj tre kredeble rilatas al Esperanto ne pli aŭ

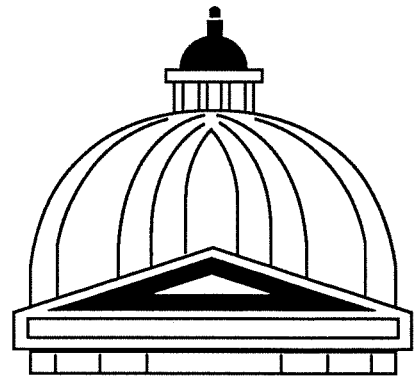
malpli favore ol la cetera homaro. Se vi volas efike donaci al biblioteko, estas ja bone scii, kion ili faras kaj kiel funkcias biblioteko. Bibliotekoj ricevas multajn donacojn. Se ili akceptas la erojn, ili agas tiele:

- 1) katalogos kaj metas ilin en sian kolekton.
- 2) metos ilin en specialan kolekton.
- 3) interŝanĝos ilin por aliaj libroj.
- 4) vendos ilin.
- 5) forĵetos ilin.
- 6) faros nenion krom lasi ilin sidi en iu malhela angulo.

Evidente ni volas, ke la biblioteko agu laŭ alternativo 1, aŭ eventuale 2. Se vi agas laŭ la konsiloj donitaj supre, tiam mi opinias, ke via donacado estos pli efika kaj frukta.

Mi havas pli longan variaĵon de tiu ĉi artikolo, kiu havas piednotojn kaj bibliografion de donacindaj E-verkoj, kune

kun katalogaj informoj por ili. Vi povas mendi tiun okpaĝan dokumenton de mi ĉe la adreso de Doug Portmann, 1351 W. Melrose Dr., Westlake, OH 44145. Bv kunsendi memadresitan, afrankitan (50 cendoj) koverton.

SFSU/Postal from Cover

nepala juristo petantan informojn pri la rajtoj por infanoj—(ĉu vi scias, ke en Novembro la Ĝenerala Asembleo de la UN adoptis la Konvencion de la Rajtoj de Infanoj kaj tiu temo estas vaste diskutata nuntempe) kaj demandis ĉu ni havas informojn en diversaj lingvoj inkluzive ESPERANTON!!!

Tiu letero venis al mi ĉar mi gardas tiun temon en nia oficejo. Vi ne povas imagi kian ĝojon tiu letero kunportis al mi ĉar mi ĵus skribis al vi pri Esperantistoj tie ĉi en Kathmandu. Nu, mi tuj telefonis al li kaj mi eksciis ke fakte li estas Esperantisto kaj li diris al mi, ke estas kelkaj Esperantistoj en Kathmandu. Do, li venis al mia oficejo la sekvantan tagon kaj decidis renkontiĝi denove post tri tagoj (tiam kun aliaj Esperantistoj)—la naskiĝtago de Zamenhof.

Mi pensis, ke venos nur kelkaj Esperantistoj sed venis eble 40 personoj (ne Esperantistoj) kaj petis min paroli pri Esperanto. Mi tute ne estis preparita sed parolis pri Esperanto kaj miaj spertoj kun Espe-

ranto. Ili deziras komenci studi Esperanton kaj ili petis min instrui la lingvon. Do, mi (nun certe) deziras vian konsilon pri instruado precipe al komencantoj. Ĉu vi eble povos sendi kelkajn materialojn ankaŭ?

NOTE: A UN diplomatic pouch goes out from New York three times weekly to Kathmandu. Address: Masahiro Marc Ono, UNICEF KATHMANDU, P.O. Box 5747, New York NY 10163-5747.

It is a source of joy for me to get reports from many like Marc who are making real contributions—former postal students who then went on to San Francisco State for advanced study. Opening the mail every day is a genuine adventure. Bill Schulze opens and sorts out the most urgent—as with Marc Ono's letter.

ELNA's underwriting of the Free Postal Course and fostering of the San Francisco State University courses, through the SFSU Fellowship awards, is proving valuable. Marc began the postal course with Cathy Schulze while at International Studies Institute, Monterey (CA). There are others like him who come to mind—for example, Edward Schlesinger, formerly at Cal Poly, San Luis Obispo (CA), who is now teaching agriculture at Ruaha Secondary School in Iringa, Tanzania. Mark Fettes, editor of UEA's review *esperanto*, took ad-

vanced studies at SFSU.

Dr. John Birmingham, who began with the postal course, advanced to SFSU, and now teaches Esperanto at Virginia Commonwealth University. And there is Ward Giannini who teaches at Tempe, Arizona; David Wolff, who did such an outstanding job of the financial campaign for publication of the Richardson book, did advanced studies at SFSU; Charles Mays, motor of the Virginia and Carolinas district, began with the postal course, as did Sherry Wells, the indefatigable worker in the Michigan state organization. Prof. Tomas Sarramia is another who has made headlines through excellent articles in Spanish language journals and newspapers in Puerto Rico.

Derek Roff of the Intermountain group has a long list of kudos for his work in the district and several years here at SFSU. David Barron of Boise, Idaho, is another postal student who has had enormous success with the news media and teaches Esperanto at the university. Neal and Holly McBurnett in Boulder, Colorado, are graduates of the postal and SFSU courses. Neal has contact with many Esperantists via the computer network USENET. Karl Heuer of Cambridge, Massachusetts, another postal and SFSU student, has brought me a fine postal student from Oslo, Norway, via computer contact. Karl now edits the New England newsletter *Verda Lumo*.

Masters of Tongue Fu

by Donald J. Harlow

[Note by the author/editor: I wrote the original of this article last summer and have kept it handy to use in the newsletter whenever space would present itself. The subject seems to be of more interest today than it has been in the recent past, and—since I have (temporarily?) lost some articles with a disk crash, mentioned in the editorial—I am taking the liberty of rewriting it and using it in this issue. New members in particular may find it interesting. Since the subject is not discussed at any length in David Richardson's *Esperanto: Learning and Using the International Language*, those who are interested in the international language movement in more general terms may find it useful.]

When people say “International Language” today, they are probably talking about Esperanto. In China, in fact, the language is better known as *shi jie yu*, which simply means “international language,” than as “Esperanto.” In those parts of the world where “interlinguistics” is an accepted part of the science of linguistics, articles on the subject—if they are not purely historical in nature—will almost certainly refer almost exclusively to Esperanto. Discussions of the literature of artificial languages will concentrate totally on that of Esperanto, since only very underdeveloped literatures exist for other artificial languages, and, for most of them, don't exist at all. Any study of the sociology of an artificial language, too, will concern itself only with Esperanto, since only two other artificial languages ever had populations of adherents even remotely comparable to that of Esperanto, and then only for very short periods of time.

But Esperanto is neither the first nor the only “international language.” Attempts to create such a language go back at least to the thirteenth century, when the Abbess Hildegard of Rupertsberg, a

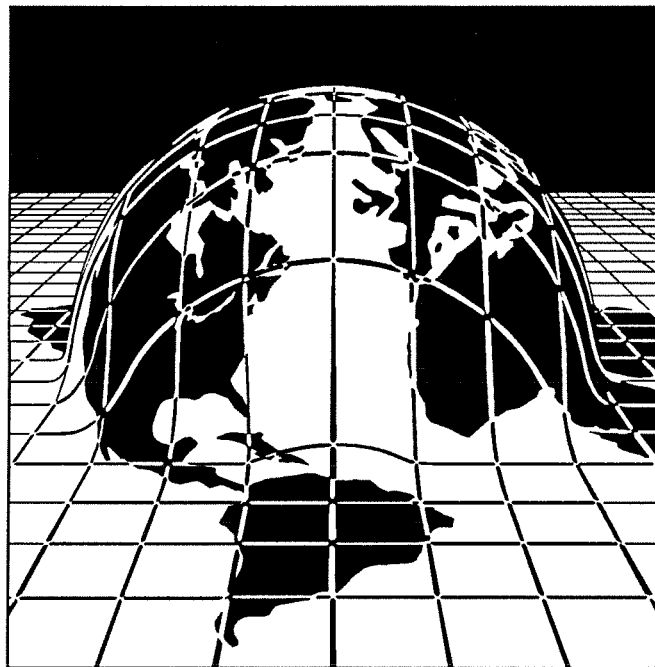
lady more recently exhumed—and justly so!—by the women's movement, the gnostics, and various musical organizations (how refreshing it is that Hildegard, one of the earliest of the “Renaissance Men,” was a woman!), created her “Lingua Ignota.” The philosophers Comensky, Leibniz, and Descartes all wrote about the international language; Bishop Berkeley worked at developing one. In the last century, the Frenchman Sudre created Solresol, a language meant to be whistled or trumpeted, and it enjoyed a very long period of popularity in some circles in France; at one point the French military even considered adopting it, possibly because trumpets can be heard over greater distances than shouted commands. Who knows? Had the French followed through with this idea, their defeat in the Franco-Prussian War in

modified ethnic languages, such as Basic English. But of the thousand or so such languages, only a few have ever attained any degree of popularity, and most of that has been spurious—a creation of the news media, ever in search of some new and interesting story. Chronologically, these most famous of international languages have been: Volapuk, Esperanto, Ido, Occidental, Basic English, and Interlingua. For those who know little or nothing about the origins and fates of these languages, I would like to give an introduction to them.

Volapuk was invented in 1880 by a German priest, Monsignor Johann Martin Schleyer. Schleyer, a polyglot, recognized among his less talented parishioners the need for a language to communicate across national boundaries, and set out to create one. The result was

Volapuk. The language enjoyed tremendous popularity over the next decade, but, because of certain aspects of its grammar and vocabulary, it generated a strong movement for reforms among many of its speakers; and Schleyer, who saw himself as the language's Pope, so to speak, refused to even consider such reforms. The language's most vocal adherents split into two factions, one supporting Schleyer and one supporting his chief opponent, a French professor named Auguste Kerckhoffs. The resulting struggle destroyed the language, many of whose proponents in any case were shifting their allegiance to the rising (green) star of Esperanto by the end of the eighties. By the beginning

of the new century, Volapuk was all but dead, though at least one (very small, very irregular) bulletin in the language seems to have appeared as late as 1960. When Bernard Golden went in search of speakers of Volapuk on the language's 100th birthday, he found a total of ten—

1871 might not have occurred, and all later history would have been different.

No one knows how many “international languages” have actually been proposed. The figure certainly exceeds a thousand. These range from genuine *a priori* languages, all of whose material is invented out of whole cloth, to slightly

Continued on Page 7

Tongue Fu from Page 6

all of whom also spoke Esperanto.

It is worth noting, however, that at its peak Volapuk boasted perhaps 100,000 adherents—though how many of them could actually speak the language is open to question. In this regard, it is interesting that it shared several characteristics with Esperanto. The two of these that are perhaps most important, in my view, are: (1) an agglutinative system of word-formation, in contrast to the standard Indo-European system (more correctly: lack of a system); and (2) the desire of the inventor to solve the problem of communication between people of different languages, not just to invent an artificial language.

I don't want to go into Esperanto's history in any detail here. If you want to read a good book about the early period, get a copy of Edmond Privat's *Historio de la Lingvo Esperanto*, or his *Vivo de Zamenhof*. I would only wish to say that, more than a hundred years into its existence, Esperanto's eventual fate has not yet been decided. Given that over its history the language has had few friends, except for a (relatively few) far-sighted and courageous souls who have actually gone out and learned it, while it has succeeded in gaining for itself a notable array of enemies—Adolf Hitler and Josef Stalin spring immediately to mind—the staying power that the language has demonstrated is quite encouraging.

Let me only add here that Zamenhof, like Schleyer, was interested not in creating an artificial language but in finding some viable solution to the problem of communication between different peoples. And in Zamenhof's case—he was a Jew living in late 19th century Russia—the problem was far from a theoretical one.

Zamenhof stated (in his *First Book*) that Esperanto was not your typical European language. Arguments over Esperanto's Europeanness go on even today. Certainly, despite recent modest accretions from Japanese and other non-European languages, Esperanto's lexical material remains primarily European, chiefly Romance, in origin. Other aspects of the language's structure are less convincingly European. Certain tendencies in popular use of the language—for instance, the occasional doubling of short adjective roots to show emphasis, rather than through use of the -EG suffix—show a pattern of thought in the language

reminiscent of Chinese.

I don't intend to argue here over whether Esperanto is fundamentally European or non-European; but certainly many early speakers of the language in Western Europe found it less European (more particularly, less West-European) than they would have liked. This was particularly true in France, where many early leaders of the national Esperanto movement would have preferred a more Francophone, or even Anglophone, tone to the language. A few of these gentlemen, in fact, through a rather underhanded process, set themselves up as "reformers" of Esperanto, and in 1907 produced a version of Esperanto that appeared much more in tune with the linguistic norms of the world—i.e., French and English. For a while, they expected that their new language would replace classical Esperanto, but when this did not happen—a vast majority of ordinary speakers of the language refused to make the necessary changes in their habits—the "reformed Esperanto" split off and became an artificial language in its own right, Ido.

While Ido shows a decided shift away from Esperanto's agglutinative word-formation system, back towards a more Western European orientation, it does not represent a complete break with the linguistic ideas expressed first in Volapuk and then more clearly in Esperanto. The real difference between the two languages lay in the motivations of the men who developed them. It is fairly apparent that the problem of communication was of little interest to Prof. Louis Couturat, Louis de Beaufront, and Major Charles Lemaire, the primary motors behind the development of Ido; they were more concerned with what they saw as Esperanto's linguistic blemishes. This is hardly surprising; the pleasant little conspiracy into which they entered for the purpose of replacing that Russian Jewish eye-doctor as the guiding force in the international language movement shows in them an ethical blind spot that would not fit well with a genuine concern for the communications needs of ordinary people. Insofar as Ido did prosper—and it prospered, in fact, much more than did any other "international languages" except Volapuk and Esperanto—it did so, I believe, despite the people behind it, not because of them.

Ido, in fact, appears to have attained a

maximum population of about 10,000 adherents by the early 1920's—not all that far behind Esperanto in that period. But as the ranks of Esperanto swelled through the twenties, to reach more than a hundred thousand by 1930, those of Ido appear to have declined. It nevertheless remains extant even today, though in what seems to be a basically moribund state. Ido, like Esperanto, has actually produced a small original literature—though, strangely enough, so far as I know the only genuine literary work ever published in Ido, a collection of original poetry, was published by the *Kultura Centro Esperantista* in Switzerland.

A recent newspaper article about another constructed language project referred to Esperantists as "verbal hobbyists." As a matter of fact, Ido did much to cull the verbal hobbyists out of the Esperanto movement very early on. One result of this is that, for many years, the Esperanto movement has been remarkably free of individuals who see the language only as an interesting project, whose main purpose in existing is to improve itself by adopting their recommended reforms. Another result is that the Ido movement ended up consisting mainly of just such people. It is hardly surprising, then, that when yet another "improved" international language came along, it would skim off a far greater percentage of members from the Ido movement than from the Esperanto movement. This language was Occidental, proposed in 1922 by the Estonian Edgar De Wahl.

The language's very name gives away De Wahl's motivation. An early Esperantist, he also abandoned the language early on, apparently in protest against its non-traditional structure. Whether he was ever a practicing Idist, I don't know, but suspect that from the time he left Esperanto he followed a very different and more radical route. Occidental, built upon the basis of an earlier project, Julius Lott's *Mundolingue*, can best be described, I think, as a late and very highly rationalized Romance dialect, with noticeable German accretions. It was, in fact, nothing less than an attempt to codify West European thought processes in a constructed language. Supporters of Occidental justified this by asserting that civilization, being essentially European in nature, should be represented by an

Continued on Page 8

Tongue Fu from Page 7

essentially European language. In this way, the language would help make the blessings of European thought available to the rest of the world—or help keep the rest of the world under the European thumb, as the more cynical might tend to think.

The nineteen thirties were, in some ways, the apogee of language construction; Occidental was merely the most successful and best known of a series of attempts to create a new international language. The famous Danish linguist Otto Jespersen, for instance, a long-time mainstay of the Ido movement, abandoned the language in favor of his own project, Novial, which was largely a clone of Occidental. But the best-known project of this period probably remains Basic English.

Basic English, invented in 1930 by the Englishman C. K. Ogden, was an attempt to simplify English and make it more suitable for international use. Ogden claimed to have reduced the entire vocabulary of the language to 850 words. The problem was that his claims were spurious; the language included far more than 850 words (Ogden did not count “international” words such as *alcohol* in his 850 word vocabulary, though they were considered part of the language; and he added several 1000-word technical vocabularies). Also, many people felt that Basic English was merely a “Trojan horse” for a more standard brand of the language. The event proved this latter group correct; in the 1960’s, the British Council, a government-sponsored organization devoted to spreading English among the heathens, bought the rights to Basic English, and since that time it has been used only as an introduction to standard (read: British) English. Though several famous English-speakers supported the language from time to time, among them Winston Churchill and H. G. Wells (who, in *The Shape of Things to Come*, had the whole world speaking Basic English), no popular movement for this language was ever generated.

Because of the growing number of language projects, there was some confusion as to which one would be, or even should be, the ultimate international language. This confusion had begun when Volapuk, which had offered such high hopes to the world, fell apart and was replaced by Esperanto; and it had become endemic when the Ido schism occurred in

1907. By the late twenties, with Esperanto and Ido and Occidental and who knew how many other projects vying for attention, it was understandable that the ordinary individual would throw up his hands in disgust. An American Esperantist, Mrs. Alice Vanderbilt Morris—of the New York Vanderbilts, I believe—funded the establishment of a new organization to do research into the problem and find some sort of acceptable solution, for instance a compromise between the different language projects. The organization was called the International Auxiliary Language Association, or IALA for short.

IALA, located in England, though it did valuable research work, had little luck in convincing anyone to compromise. The Romance-based “naturalistic” languages such as Occidental and Novial would not be ready to yield in the direction of “schematic” Esperanto; and Esperantists at that time were not yet ready to forgive the Idists for the dirty work at the 1907 crossroads. In any case, the Esperantists, who even then made up between 80 and 95% of the entire International Language movement, felt that they had no need to compromise. Furthermore, by the mid thirties they had other and more pressing problems to attract their attention—proscriptions in Germany and the USSR, for instance.

Eventually, IALA, after moving to the United States at the outbreak of war, came under the directorship of Dr. Alexander Gode, and set out to create its own language, which was published in 1950 and given the name Interlingua.

Interlingua is even more quintessentially Romance than Occidental, and in its turn attracted away many of the remaining adherents of Occidental, which tried to stave off the inevitable by renaming itself “Interlingue.” But again its creator really had no interest in resolving communications problems; he himself stated that his real purpose was to provide the world with a “standard average European” vocabulary, culled from the Romance languages. Interlingua made modest inroads in the American press’s coverage of attempts to solve the language problem through the fifties and early sixties, and there exists a small Interlingua movement, mainly in Europe, even today; but the language never had the widespread support that Esperanto developed even in its earliest years.

Its one notable success was in giving the *coup de grace* to Occidental, whose last magazine bit the dust in 1985.

To recap the situations of these various languages today:

1) Volapuk is a dead issue and has been for the better part of a century. It is not and has not ever been represented by any kind of corpus of literature.

2) Esperanto continues to grow, and today boasts at least two million speakers, perhaps more, of whom some one hundred thousand actively use the language and participate in the movement to promote the language. Some 150 to 200 periodicals appear regularly in the language, not counting local club bulletins. It has a large and growing body of literature, both original and translated.

3) Ido retains a small movement and several periodicals to link that movement, though none of them seem to appear more often than quarterly. It has a very small body of original and translated literature.

4) Occidental is dead.

5) Basic English as a separate language is dead.

6) Interlingua has a small relict supporting movement, mainly in Europe. It has few if any periodicals, and no body of original literature to speak of.

Although Interlingua is not the only postwar entry into the international language competition, it is the only one to receive any publicity and to generate a supporting movement of any size. And it is a product of the year 1950. It appears that, to a great extent, the production of such languages peaked in the 1930’s, and went largely out of style after the Second World War. Why?

I would tend to blame the apparent “success” of English for this. The War gave French, already in decline, a death-blow, and by about 1950 it was apparent that English was destined to become the international language, by default. So what need for Esperanto, Interlingua, Ido, and other entries into the competition? The outcome was already decided. The other postwar projects—the Romanids, Neos, Intals, Loglans, etc.—were doomed to obscurity. Esperanto survived this period, and even prospered to some degree, not because people saw it as the coming world language (though there

Continued on Page 9

were those who never lost this hope) but because (a) it had already developed an independent infrastructure that could keep it going even through the most difficult periods—as Soviet Esperantists proved during the period from 1937 to 1956—and (b) it had already developed other reasons for existence besides as a solution to the world language problem.

But the success of English has always been more apparent than real. The growth of English in the intervening period carried the language from 11% of the world's population to about 8.5%—not the most inspiring rate of growth. Where English has failed, of course, we have tended to blame local conditions for this, or to assume that this failure is non-representative of the world as a whole—as when, for instance, after a hundred years of concentrated English teaching has not produced a nation of English-speakers in Japan, we insist that “improved teaching methods” would no doubt resolve this problem, or when columnist Neal Peirce, supporting California's English-only initiative, insists that we tend to retreat from English in this country “while the rest of the world stampedes to English.”

Forty five years after the end of World War II it is, I think, apparent to anyone that if English has not failed as THE international language, it has certainly come nowhere near fulfilling all those promises that were made for it at that time. Nor is it likely to do so in the foreseeable future, even granting continued U.S. military and economic primacy in the world—a very unlikely possibility.

Which means that the whole question of the international language is open again. It means that the Esperanto movement, barring the sort of deliberate repression we've seen from time to time in Russia and China and Rumania and Germany and elsewhere, or the use of governmental power to put limits on the language's expansion, as in Great Britain and elsewhere, will prosper anew. Indeed, it has been doing so since the mid-seventies.

And it means that, in the field of artificial languages, Esperanto may begin to see some aspiring competitors spring up.

In fact, those competitors are already here. In 1972, an Englishman, Leslie Jones, published his Eurologo, a basically Romance language based on English and Spanish. A young French teacher

made the pages of the *Guardian* in Britain (favorably) with his Uropi. Two summers ago, several Esperanto clubs in this country received letters from a young man developing a project he called Linguos. Loglan, a product of the late fifties which made the pages of *Scientific American* in June, 1960, has recently been revived in two different forms. And just the other day the ELNA Central Office received a booklet, mostly in German, about a new Romance-based project called Unitario.

Of all the artificial languages extant today, only Esperanto is, not the result of an attempt to create a language, but the result of an attempt to solve a problem

None of these projects has, at least in this country, received the sort of publicity that panicked Esperantists in the early fifties when Interlingua appeared. A recent article on Lojban (a schismatic variant of Loglan) that was picked up by the wire services and published in many newspapers around the country, appears to have been less than enthusiastic about the language; with the exception of Uropi, none of the others listed above have even been mentioned in the American press.

But I think that we will hear more of them—and others like them—in the future. And much of what we hear, as was the case with Ido and Occidental and Interlingua, will not be why they are ideal solutions to the problem of communication between different peoples, but why they are superior to Esperanto.

Are they superior to Esperanto? Probably so, at least on their own terms. Ido was superior to Esperanto in its adherence to West European linguistic norms. Occidental was superior to Esperanto in

its similarity to other Western languages. Interlingua was certainly superior to Esperanto as a quintessential Romance language. And if what you wanted was a watered-down form of English, Basic English certainly filled the bill better than Esperanto.

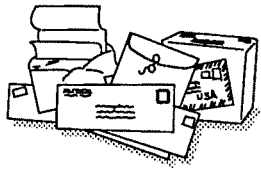
In Esperanto's own terms—facility of learning, cultural and political neutrality—none of these languages was in any way superior to Esperanto, nor even equal to it. The same can be said, I think, about recent and future projects.

The mentioned projects fall basically into two categories, from what I have seen of them. Eurologo, Uropi, Linguos and Unitario appear to be fundamentally what we may call Euroclones, like Occidental and Interlingua. The designers of these languages, apparently unfamiliar with the work of De Wahl, Jespersen and Gode, are making the same mistakes again—assuming that the world will best be served, and will let itself be served, by an artificial language with nothing to recommend it but its Europeanness. They don't realize that if this is what the world wants, it is more likely to learn Spanish.

Loglan and its offshoot Lojban fall into quite a different category. Of the mentioned languages, they have been getting the most publicity. But it should be noted that no language as *a priori* in its origins as Loglan has ever succeeded in generating a body of speakers. To add to Loglan's difficulties, it was originally created as a means of testing the Sapir-Whorf hypothesis (now largely discredited), and for this reason its author claims to have made it as far from ordinary linguistic patterns as he could. This may be a fine way of establishing an experiment, but for purposes of communication it's a non-starter. Loglan will most likely go the way of Barnett's Suma; a few years from now, if you want to learn about it, you will probably be able to get a book out of the state library, but nowhere else will any information be available.

Esperanto remains the only truly viable artificial international language: easy to learn, relatively neutral, with a wide base of cultural and practical services for the user to call on around the world. Of all the artificial languages extant today, only Esperanto is, not the result of an attempt to create a language, but the result of an attempt to solve a problem.

And only Esperanto lives.

LETTERS

[Note: The letter column is a free-speech forum for members of ELNA. Views expressed are not necessarily those either of the editor or of the Esperanto League for North America, Inc.]

[Lastatempe venas kuraĝigaj informoj el Kubo kaj Meksikio. Jen bona novaĵo el alia najbaro Anne Ambles estas juna francino aktuale loĝanta en Gvatemalo.]

Nia afero bone progresas ĉi-tie, jam kelkaj dekoj da homoj, ĉefe junaj, lernas kun entuziasmo, kaj ili jam fondis klubon; ili preparas la revivigon de la Gvatemala Eo-Asocio kaj la fondon de ĝia junulara sekcio.

Supozeble la nombro de interesitoj kreskos ĉar pliaj prelegoj estas planataj. Fakte ĉiun semajnon alvenas al la kurso novaj interesitoj. Ni ankaŭ daŭrigas la amaskomunikilan informadon (senpage, kadre de intervjuoj).

Kelkaj homoj volas jam korespondi, do mi transdonas al vi iliajn petojn.

Miaflanke pro bona ebleco eklabori ĉi-tie en mia nova profesio (turisma gvidado) kaj pro la entuziasmo pri Eo kaj la tre alta homa kvalito de multaj gelerntoj mi restas pluan duon-jaron en tiu-ĉi lando. Vere Eo igas min konatiĝi kun la plej konindaj gvatemalanoj. Fakte ili suferas pro manko de malfermeco de la lando, kaj Eo por ili des pli signifas por-

don al la mondo.

Anne Ambles

[La krespondpetoj aperos en 1990(4). Intertempe, se vi volas sendi kuraĝigan saluton al la novaj gvatemalaj samideanoj: Gvatemala Esperanto-Klubo, Apartado Postal 2155, 01901 GUATEMALA, Gvatemalo C.A.]

Ĝus alvenis la ELNA NL 1989/6, kun mia artikolo "Ĉu Esperantistoj kapablas kompreni satiron?". Dankon. Mi proponas, ke vi sendu al ĉiu abonanto de NL lupeon por povi pli facile legi la notoĵn fine de la artikolo.

Bernard Golden

[Ĉu temas pri satiro...?]

Legi Antologie

de Ionel Onet

Malgraŭ sia "artefariteco", kiun kritikas malicaj uloj neniam malfermintaj Esperantan libron, Esperanto montriĝis viviva lingvo, taŭga por ĉiuj kampoj de la homa agado. Tion pravas multaj: la granda nombro de periodaĵoj kaj aliaj eldonaĵoj, kunvenoj, konferencoj, sonbendoj kaj -diskoj, kaj precipe la libroj, kies kvanto kaj kvalito kreskas ĉiam senĉese.

Esperanto montriĝis taŭga por originala literaturo (verkitaj en Esperanto), aŭ por tradukita (el la plej diversaj lingvoj) literaturo. Oni jam verkis kaj tradukis en Esperanto laŭ la plej malsamaj stiloj kaj skoloj. Oni tradukis poezion, prozon, teatron, kantojn, aforismojn ... oni tradukis antologiojn.

Se iu pensas ke aperis en Esperanto nur dek literaturaj antologioj, preferinde estas kaŝi tiun penson. La subaj dek antologioj estas nur parto el la jam aperintaj esperantlingvaj antologioj, nome tiuj kiujn la libroservo de ELNA disponigas al la dezirantoj nuntempe.

Angla Antologio (1000-1800). Redaktoroj: William Auld kaj Reto Rossetti. Universala Esperanto-Asocio, Rotterdam 1957. 319 paĝoj, broŝurita. ANG002 \$7.95/\$7.55.

Angla Antologio 2 (1800-1960). Redaktis Albert Goodheir. Esperanto-Asocio de Britujo, London 1987. 432 paĝoj, broŝurita. ANG005 \$18.95/\$18.00.

Aŭstralia Antologio. Redaktita de Alan Towsey. Edistudio, Pizo 1988. 131 paĝoj, bindita. AUS001 \$35.00/\$33.25.

Ĉina Antologio (1919-1949). Ĉina Esperanto-Eldonejo, Pekino 1986. 612 paĝoj, bindita. CIN001 \$9.95/\$9.45.

Germana Antologio (ekde la plej frua epoko ĝis ĉirkaŭ 1700). Redaktita de Ortwin Brodt. Bleicher Eldonejo, Gerlingen 1985. 327 paĝoj, broŝurita. GER002 \$20.00/\$19.00.

Hungara Antologio. Redaktis Vilmos Benczik. Corvina Kiado, Budapeŝt 1983. 448 paĝoj, bindita. HUN003 \$29.95/\$28.45.

Itala Antologio (ekde la XIII-a ĝis la XIX-a jarcento). Redaktis Giordano Azzi. Cooperativa Editoriale Esperanto, Milano 1987. 477 paĝoj, broŝurita. ITA001 \$25.75/\$24.45.

Makedona Antologio. Redaktis Metodi Galeski. Esperanto-societo "La Progreso", Prilep 1981. 154 paĝoj, broŝurita. MAK001 \$12.00/\$11.40.

Slovaka Antologio. Redaktis Magda

Ŝaturova-Seppova. Slovaka Pedagogia Eldonejo, Bratislava 1980. 528 paĝoj, bindita. SLO001 \$13.75/\$13.05.

Shakespeare, Milton, Defoe, Swift, Byron, Keats, Bronte, Dickens, Lawson, Murdoch, Mackenzie, Lusin, Mau Dun, Bakin, Lau Se, Martin Luther, Erasmus de Rotterdam, Fleming, Petofi, Madach, Ady, Moricz, San Francesco d'Assisi, Dante, Petrarca, Boccaccio, da Vinci, A. Popovski, Kral' estas nur kelkaj nomoj hazarde elprenitaj el la supre menciitaj libroj. Eĉ se nur por tiuj ĉi, indas legi la **Antologiojn**. Kaj se vi volas legi originalan Esperantan poezion, nepre havigu:

Esperanta Antologio (Poemoj 1887-1981). Redaktis William Auld. Universala Esperanto-Asocio, Rotterdam 1984. 900 paĝoj, bindita. ESP045 \$35.25/\$33.50.

Vin akompanos Auld, Baghy, Boulton, Goodheir, Kalocsay, de Kock, Ragnarsson, Sadler, Schwartz, kaj aliaj famuloj, kies poeziaĵoj ne estas malpli valoraj ol tiuj verkitaj en "naturaj" lingvoj.

Agrablan legadon!

RECENZE

Nemere Istvan: *Serĉu mian sonĝon.* Budapeŝto: Hungara Esperanto-Asocio, 1987. 171 p. Broŝurita. Ĉe ELNA: Kodo SER001, Prezo \$15.15.

Gabor kaj Lilla estas du junaj gehungaroj, kiuj ekskursas al Venecio por ia antaŭnupta mielmonato. Tien ekskursas, tute hazarde, ankaŭ juna Diran Sargis, kiu antaŭ jaroj konatiĝis kun Gabor en la urbo Erzerum, en Turkio. La gejunuloj hazarde renkontiĝas sur strato, kaj dum la postaj du tagoj ili kune vidas la urbon. Sed inter ili estas ia nedifinebla muro. Por Gabor kaj Lilla, ankoraŭ naivaj, la historio estas interesa flankokupo, kiu provizas ian fonon por ilia floranta amo; por Diran, la historio estas vivanta ŝarĝo sur la dorso de lia popolo—la armenoj—kaj li venis al Venecio, koincide kun baldaŭa trapaso de la Prezidento de Turkio, por alidirektigi ĝin.

Mi listigus ĉi tiun libron inter la sukcesaj romanoj de Nemere, ĉar li sukcesas en sia ŝajna intenco—kontrasti la sintenojn kaj konduton de ĉiutagaj civitanoj de la homogena Okcidento—en kiu troviĝas Hungario, almenaŭ kulture—kontraŭ la ankoraŭ vivpelantaj problemoj de multaj naciaj malplimulto tra la mondo. Gabor kaj Lilla povus esti kiu ajn el ni; kaj Diran parolas ne nur por la armenoj, sed ankaŭ por la usonaj kaj aŭstraliaj indiĝenoj, la nigrujoj de Suda Afriko, la kimroj kaj bretonoj kaj tibetanoj, la judoj en Palestino en 1947 aŭ la palestinanoj mem en 1987—ĉiuj, kiuj frontas kaj, kiel Diran, devas fine fali antaŭ la senkompata progreso de la okcidenta kultura koloso.

La takto de la libro estas bona, kaj—kiel jam dirite—la celo estas pripensinda. Sed ankaŭ grava estas la etoso, en kiu la agado evoluas. Nome, Nemere tiel bone priskribas Venecion—urbon, kiun li verŝajne amas—ke ĝi kvazaŭ viviĝas antaŭ niaj legantaj okuloj. Eĉ la historion de Venecio, ekde ĝia fondiĝo en la tempo de tiu ŝajna prahungaro Attila, li enplektas en la romanon.

Entute, ĉi tiu libro estas unu el la plej legindaj Nemere-aĵoj.

(Sekreta komunikajo #1 por la Hungara Esperanto-Asocio: Se vi ne komencos legi viajn presprovaĵojn kaj forigi

tiujn damndajn koboldaĵojn, vian presejon atakos kaj detruos la Armeo Liberiga Esperantista! Nemere, Lorjak, Wacha kaj aliaj certe meritas pli bonan prezenton ol vi proponas.)

Don Harlow

Nemere Istvan: *Vivi estas danĝere.* Budapeŝto: Hungara Esperanto-Asocio, 1988. 159 p. Broŝurita. Ĉe ELNA: Kodo VIV006, Prezo \$11.95.

Iasence, la kovrilo fare de grafikistino Judit Banko resumas la tuton. Antaŭfone: Boeing-747, mallongtuba revolvero, kaj suna terasrestoracio sur tropika insulo. Fone: la Blua, Blanka kaj Ruĝa de la franca trikoloro.

Danny Skagen, siatempo dungsoldato al tropikaj respublikoj kaj nun makleristo por aliaj eŭropaj dungsoldatoj, estas dungita de franca ŝtatprokuroro Pierre Gerradi por kapti kaj reporti al Parizo la militkrimulon Georges Clever, iaman duarangon oficiron kaj torturiston de la Organizo de Armeo Sekreta dum la 1959-ribeo en Alĝerio. Clever jam de longe fuĝis al la tropika insulo Barren-gos, kaj faris por si gravan kaj lukrozan

lokon en la tiea krimomondo. Skagen, kun kelkaj elektitaj huliganoj, kaj ankaŭ kun la iom mistera Simon, sendito de Gerradi, veturas al tiu karibea insulo, elserĉas Clever-on, kaj perforte revenigas lin al Francio. Sed tie eble atendas perfido kaj morto...

La romano estas rapida, tre lerte takta. Ankaŭ la lingvaĵo estas simpla kaj facile komprenebla, ĝenerale makulita nur de la kutimaj HEA-presfuŝaĵoj. Kun la karaktero de Skagen ni tre bone konatiĝas, ĉar li mem (krom en kelkaj esceptaj okazoj) unuapersonale rakontas la historion. Tio estas bona, ĉar oni promesas sekvaĵan novelon (kion nepre postulas la senfina fino de la nuna verko: kelkaj paĝoj jam tiklincite aperis en *Hungara Vivo*).

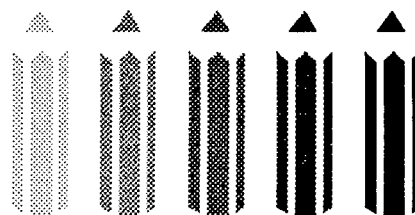
Kritikindaĵoj:

1) La ceteraj karakteroj, krom eble tiuj de Alex kaj Simon, restas malklaraj kaj nebone ellaboritaj, laŭ mi. Tia ankaŭ la karaktero de Georges Clever, kiu havas preskaŭ nenian rolon krom tiun de celo.

2) Skagen kapablas tre rapide ŝanĝi siajn planojn. Tiu kapablo absolute necesas pro tio, ke preskaŭ ĉiam liaj originalaj planoj paneas. La klimaksa hekatomba fiasko okazas pro la fakto, ke li esence saltis en lagon da fekaĵoj, supozante, ke temas pri pura akvo. Nome: temas pri la heroo kiel nekompetenta fuŝulo.

Nome, la libro ne estas favore komparebla kun tiaj verkoj de Nemere, kiaj la pensinstigaj *La blinda birdo*, *Sur kampo granita*, kaj *La alta akvo*, aŭ la streĉa *Febro*. Ĝi tamen laŭrajte apartenas al la bedaŭrinde tro mallonga listo de rapide legeblaj kaj facile ĝueblaj senpensigaj distriloj en Esperanto.

Don Harlow

ESPERANTO

TRAVEL '90

As of the time of writing this article, the number of registrants for the official Antaŭ-kongreso of UEA exceeds the number of U.S. registrants for our ELNA convention which is occurring simultaneously in Mexico City! Would we be embarrassed to have more guests than hosts??? We will have with us *gesamideanoj* from Australia, Belgium, Denmark, Finland, Germany, Italy (Ada Sikorska, editor of *Heroldo*), Japan, the Netherlands, Sweden, and the U.K. as well as our Mexican hosts. This will certainly be our most international national convention!

Mexico City is a truly major metropolis, and a lively, fascinating, and beautiful city! It is a modern city within a colonial city built over a period of 300 years beginning with the arrival of Cortes in 1521. Before that time there were Aztec palaces and temples of the 14th and 15th centuries; and recently archaeologists have uncovered the remnants of an ancient civilization dating back to 1500 B.C. No other city displays so beautifully and visibly its fascinating past simultaneously with its present-day culture.

The Local Congress Committee ("LKK") in Mexico is hard at work preparing excursions and Esperanto programs that we'll remember with joy for a long time. We have a professional guide there who is translating the basic contents of the tours and helping to train other Esperantists to act as guides. We will have one bus where the narrative will be offered only in Esperanto and the other buses will offer translations either from Spanish to Esperanto or English to Esperanto. In addition, we will have special music programs using the skills of the Mexican Esperantists, and our boat tour in the beautiful floating gardens of Xochimilco will honor Esperanto's famous women. (Boats can't be named after men, can they?) The local Esperantists in Mexico City are very excited about this opportunity to use and spread the use of Esperanto in Mexico!

ESPERANTO TRAVEL

ELNA CONVENTION WILL BE HELD IN MEXICO CITY

July 7-14, 1990

(Samtempe kaj samloke, OFICIALA ANTAŬ-KONGRESO de UEA

+

UNIVERSALA KONGRESO DE ESPERANTO, HAVANA CUBA

July 14-21

—or for those not going to Cuba—

"MEXICO, THE COLONIAL ROUTE"

San Miguel de Allende—Guanajuato—Guadalajara—Morelia—Patzcuaro

+

OFICIALA POST-KONGRESO DE UEA

Taxco, Puebla, Oaxaca

TRI SEMAJNOJ VOJAGANTE EN ESPERANTUJO !!!

During the UK in Cuba, U.S. Esperantists will have the opportunity of enjoying the "Colonial Route" north and west of Mexico City. And after the UK in Cuba, we will be joined again by Esperantists from around the world to enjoy a third week in Taxco, Cocoyoco, and Oaxaca—cities which bring to mind the mental picture of how "romantic" Mexico looks.

Don't miss out on this great opportunity to enjoy and take part in "Esperantujo" so close at hand!

As North American director of Monda Turismo I receive information about all of the world-wide and ever-growing offers for Esperanto tourism. A brief overview:

- EsperantoTur in Poland operates a constant school of Esperanto in Bydgoszcz with bus tours all over Europe.
- The Hungarian Esperanto Association has created a professional Esperantist travel service with many interesting offers.
- A new Esperanto center in Kiev, USSR, has offerings in Leningrad and the Ukraine—not many, and they're brand new, but growing.
- The Chinese Esperanto League now is offering travel in China for groups of as few as four persons at prices that used to require a group of 25 to 30.

We'll be glad to give you those contact addresses and, of course, arrange your air transportation. Every day the savings available to Esperantists in travel are increasing!

ESPERANTO TRAVEL SERVICE
6104 LASALLE
OAKLAND, CA 94611
(415) 339-2001

USE YOUR ESPERANTO TRAVEL
SERVICE FOR ALL YOUR ESPERANTO
TRAVELS

ELNA

President: Ken Thomson (1990)

Vice President: Dr. Duncan Charters (1990)

Secretary: Virginia Stewart (1992)

Treasurer: John B. Massey (1991)

Other Board Members: Prof. James Fonseca (1990), William R. Harmon (1990), David Wolff (1990), Ellen Eddy (1991), Nels M. Nelson (1991), William H. Schulze (1991), Prenda Cook (1992), Frank Helmuth (1992), Dr. Jonathan Pool (1992)

Commissioners: William R. Harmon (CO), D. Holland-Kaupf (Correspondence Courses), J. Gildemeister (Legislative Affairs), R. Kent Jones (Science & Technology), Jim Deer (Tape Service), Lucy Harmon (Travel Affairs), J. B. Massey (Wills and Gifting), Ellie Stein (Women's Affairs), Dr. James Cool (Youth Affairs), Dr. Julius Manson (United Nations), John B. Massey, William H. Schulze and Sidney V. Steinberg (Kapitala Fondusa Komitato), John Mathews (Service Clubs)

Director, ELNA CO: Mark Stephens

ELNA Archivist: Hal Dreyer

Any member wishing to assist in the work of any of the above named commissions or committees should communicate with the member(s) shown.

ELNA Dues for 1990

Friend of Esperanto	\$7.50
Regular	\$25.00
Family	\$37.50
Youth (under 26)	\$12.50
65 year or above	\$15.00
Sustaining	\$50.00
Life	\$500.00

Dues are for the calendar year and are tax-deductible.

UEA dues 1990

Member-Guidebook only(MG)	\$ 7.00
Member-Yearbook only (MJ)	\$16.00
Member-Subscriber (MA)	\$39.00
Societo Zamenhof (additional)	\$78.00
Subscription only to Esperanto	\$23.00
Subscription only to Kontakto	\$12.00
Life Membership in UEA	\$975.00

Send payments for UEA memberships or subscriptions to ELNA/UEA, Box 1129, El Cerrito, CA 94530. Make all checks payable to ELNA.

MOVING? DON'T LEAVE ESPERANTO BEHIND! If you have moved recently or are planning to move in the near future, don't forget to send a change-of-address card to the ELNA Central Office, Box 1129, El Cerrito CA 94530. This will assure your continued receipt of the Newsletter and other information. If you don't have a stamp handy, give the CO a call at (415) 653-0998. Thanks!

DEADLINE FOR MATERIAL FOR ISSUE 1990(5) of Esperanto U.S.A./The ELNA Newsletter is July 25, 1990!

ELNA Newsletter
Volume 26, No. 2
ISSN 0030-5065

Esperanto League for North America,
Inc.

P.O. Box 1129, El Cerrito, CA 94530

Telephone: (415) 653-0998

Editor: Don Harlow